EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET
7. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) Hans Schöler
Peatoimetus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320, Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Abitoimetus ja talitus:
Toimetaja Jüri Aus
Aadress: Eskilstuna, Box 120
Uppl. C Telefon: 016/477 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 99:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 35:—
Kuu ..... kr. 10:—
Kuulutusehind 60 öört mm.
Arskuulutused 70 öört mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1965

Eskilstuna-Kuriren

Kolmapäeval, 20. jaanuaril 1965
Upplaga C Nr. 15 (1760)

"UNO seisab pankroti äärel"

Peasekretär U Thant palub abi

NEW YORK — UNO peasekretär Thant avaldas esmaspäeval dramaatilise abipalve Liitunud Rahvaste Organisatsiooni päästmiseks õhvardavast pankrotist. Thant teonitas, et kui praegust "surnud käekorda" ida ja lääne vahel ei suudeta murda või kui ÜNO ootamatuilt ei saa donatsioone, siis on organisatsioon pankrotis juba veebruaris. ÜNO eelarve 1965. aastaks on hinnatud USA ja N. Liidu vahelisele vastolude tõttu, kuna venelased sõjamaani on konsekventselt keeldunud maksmast ÜNO rahuoperatsioonide eest ja võlgnevad 60 miljonit dollarit. Thant teatas, et UNO-l on käesoleval silmapilgil sularaha kõigest 14,6 milj. dollarit, kusjuures nõudmised ühkmerühkide vastu on 136 milj. dollarit. Peasekretär rõhutas, et polevat mingit põhjust uskuda, et ÜNO saab lähemate nädalate jooksul rohkem raha kui maksimaalselt 6—7 miljonit dollarit. Ja ainuüksi palgad ja muud jooksvad kulud nõuavad kuus vähemalt 9 miljonit dollarit. Kapitalifond, mis on paaril korral varem päästnud UNO-t pankrotsti, on ühjendatud. ÜNO lühisjaliste võlgade suurus on 45 miljonit dollarit ja pikaajaliste võlgade suurus 155 miljonit dollarit.

WASHINGTON — President Johnson tegi esmaspäeval USA kongressis teatavaks, et Ühendriikide väljaminekud riigikaitse alal on käesoleval büdzhetiaastal 49,3 miljardit dollarit — kaks miljardit dollarit vähem kui möödunud aastal. Edasi teatas president, et USA omab praegu enam kui 850 interkontinentaalset raketti, ülle 200 Polarisraketi ning enam kui 500 strateegilist pommitajat. "Seega on USA alarmreivastus nii kvantiteedil kui kvalitteedil tugevam kui ühegi teise riigi oma", toonitas president. Peale selle teatas president, et USA satomallveelaeva hakataksse varustama hoopis uue rakettidesüsteemiga, mida nimetataksse "Poseidon". Eelpoolnimetatud satomaraketide lähkrjõud on umbes üks megatonn ja nende täpsus on suurem kui Polarisrakettide oma. Poseidon-tüübist satomaraketitude hajuvus ettehähtud märgist on maksimaalselt üks kilometer, kuna see Polaris-rakettide juures oli kaks kilomeetrit. Lõpuks sõnas Johnson, et USA ka edaspidi täidab oma kohustusi Lõunaja Vietnamis ning toetab legaalset valitsust Laoses.

WASHINGTON — USA valitsus nõudis, et Poola kutsub kõrremas korras koju ühe Washingtonis tegutseva saatkonnasmetniku. Washingtoni noodis märgitakse, et poola saatkonnasmetniku käitumine "ei olnud kooskõlas kehtivate reeglitega".

VARSSAVI — Teisipäevaks lõppenesid Poola pealinna valitsuse- ja riigikaitsejõhid seitsmest kommunistlikust riigist Euroopas. Peale Brezhnevi ja Kossygini võtavad Varssavi-pakti tippkonverentsist osa juhtivad kommunistid Poolast, Ungarist, Ida-Saksast, Bulgariast, Rumeeniast ja Tshechhoslovakiast.

MOSKVA — Seoses Varssavia sõjava Varssavi-pakti tippkohtumisega avaldas Kremli valitsusleht "Izvestija" artikli, milles märgitakse, et Nato astumrelvädega varustatud sõjalaevastik suurendavat sõjahõtu ning hõivendavat veelgi ohukorda Euroopa kontinendil. "Izvestija" seletab, et olti seisevat selles, et USA hakkab oma liitlaste seas levitama tuumarelvi, ja mis kõige hullem: neid saavad ka Bonni "revanshistid".

LONDON — Viimati saabunud arstibülletäänides Winston Churchilli seisvondit öeldakse, et sir Winston tund-tunnilt nõrgub füüsiliselt nõrgemaks. 90-aastast Churchilli tehas mõõdunud revedel ootamatult peapõrsbandeid. Inglise meditsiinilisel eksperdil märgivad, et lootused vana riigimehe ülediamiseks on minimaalsed.

WASHINGTON — Mõõdunud aastal Nobeli rahupreemia saanud Martin Luther King'ile tungis Alabamas kallale keegi valge rassifanaatik, kes löi teda kordivalt nuiskatega näkku. Enne vigastusi Martin Luther King ei saanud, kuid ta kaebas hiljem segava peavalu üle. Kallalejetungija tõesti kinni ja paigutati politsei arestilokaldisse.

LONDON — Briti välisminister Patrick Gordon sõnas, et liiboori valitsus on tegevuses kolme suure desarmeerimisplaani väljatöötamisega. Üks plaanidest näeb ette tuumarelvade levimise keelustamist. Edasi kõrgusatas Patrick Gordon ühtlasi, et Inglismaa soovib ka kommunistlikule Hiinale pitsitada kohta ÜNO-s. Sel kombel olevat maailma avalikul arvamisel võimalik rõhnaglile survet avaldada, sõnas inglise välisminister.

UUDISEID MAA LÜHIDALT

Juhan Kivi oma Berliini-ärri "Moden-Kiwy" uksel.

RAHUAPOSTEL JUHAN KIVI

Huvitav eestlasest Berliini-rätsep

Saaremaa mees Juhan Kivi on ääle ideerikkaist inimesest, kelle tegemiste kõrvale kõlmekõrvadail aastail põldis lahendada suuri ühiskondlikke probleeme, eriti ühendatud Euroopa ja maailmarahu küsimust. Elukutseli oli ta rätsep ja elas pikemat aega Berliinis, kus ta oli oma rätsepatöökoda. J. Kivy, nagu ta oma nime ärisildil kirjutas, avaldas maailmarahu loomise kava, millega ta läbi maailma suurmeestele ja sõl nendelt ka vastuseid oma projektile, mu hulgas ka Henry Fordilt. Ta oli võimustatud Pan-Europa ideest ja Ameerika president Wilsoni 14 rahupunktist, mille puhul ka kirjutaski broshüüri "Minu 14 rahupunkti". Seda saatis ta tutvumiseks umbes kaheksasajale tähtsale mehele üle maailma nagu Lloyd Goerge, krahv Coudenhove-Kalergi, Jaapani keiser, Hindenburg, Mussolini, Churchill, Tsiang Kais-shek, Sven Hedin, Henry Ford ja paljud teised.

Oskar Mamers oma memuaarteoses "Kähe sõja vahel" kirjeldab Juhan Kivi järgmisalt:

— Kõige huvitavamaks Berliini eesti kolooniа ja Eesti Seltsi liikmeks oli naiste rätsepmeister Kivy. Pisimehe ämet oli tema käes minu esimesel Berliinis viibimise ajal, kuid tema suureks pettumuseks, mis talle pääsis hiljemalt oleval, ei valitud teda kunagi ükski esimehiks. Vastupidisi tõdesta härra presidendiks, mis talle ilmselt meeldis ja meie vahekorra sooja hoidis. Kivy oli äughäg ja poliitiline huvileg, samal ajal inspireeritud inimene.

Järg. lhk. 2.

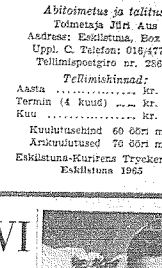

Eskilstuna Forsi kirikus laulatas praost Richard Koolmeister arhitekt Kuldar Paviku ja Anne Järvleppa. Laulatusaltiise muusikalises osas esinesid Jüri Raid ja sopran Lehti Aug.

Rootsi reis fotovõistlusel

TORONTO (ME) — Fotovõistlusel, mis kuulutati välja Toronto E. Meskooli Europafarmes puhul, võitis esimese auhinna pärima diapositiivi eest Vaido Homanik, nagu selgus zhürii otsusest. Pilt oli võetud Soomes ning nõtlivõis oli "Rändur mustamas kodutähtsi".

Teiseks sai jäätsi esimene auhind välja andmata. Teise auhinna väärilisteks tunnistati Evald Raidi foto "Eskuche kõlgistus Göteborgis" ja pr. D. Kassiki "Rahu" (pildistatud Helsingi Kangelaskalmistul) Kolmanda auhinna said pr. Aljas-Konsen foto eest "Ohtune valgus" ja B. Rahe foto "Lapsed Stockholmis". Nelianda auhinna väärilisteks tunnistati J. Rätsepp, E. Tuulikn, R. Vesi ja V. Hommikc poolt esitatud fotod. Võistlusest võtsid osa kokku 9 isikut ning zhürisse kuulusid — V. Muikmaa, A. Lee ja E. Germe. Samal ainel korraldatud fotonõitusele oli saadetud kokku 600 slaidi, millestest valiti väljapõõtuse jaoks 200. Publiku poolt lõhtud hinnangutel tunnistati paremateks pr. D. Kassiku, E. Tuulikn ja E. Raidi poolt esitatud fotod.

Kossõgin oli Narvas

N. Liidu praegune peaminister Nikolai Kossygin viibis Narvas 19a/1. kui Eesti oli esimest korda N. Liidu poolt okupeerilud. Eesti okupeerimisega riigistati kõik vähesed ja suured ettevõtted ning neode puteks juhtideks pandi N. Liidust toodud eesti ja vene kommunistid, kui omadest ei jatkunud.

Narva riigistatud suurete tekstiilkoste peadirektoriks määrati siis Moskva poolt Nikolai Kossygin, kes tookord oli Stalini armulaune.

Granaat lõhkes tankis

Tankilõmetõisel Ülõ saarel, kus vigastada sai Norrköpingi eesti noor Arne Hans Kannel, kes hiljõ parandõ, oli tegemisel granaadi plahvatusega tanki sõõmuses, nagu kõnõlõs on teinõ sõõjõne juurõlus. Granaadihõõnõ sõõdõlõs õli avatud ja selles nõus veel üks õsa granaadihõõjõst. Ilmne on, et granaat selles õsõndõs lõõjõs ja õõhõ puõhõnõd nõõkõmõlõ. Selgunõõ on õõgõ, millest granaat plahvatõs.

Kolhoosniku pension Moskva 'revolutsioon'

**Eesti talupoja elus olnud 1940. a. maareform esimeseks revolutsioonks, teiseks revolutsioonks olnud kolhoseerimine ja nüüd tõõnud kolmas — kolhoosnikule pensionid. Seda kuulutab "R. Hõõl" (1.1.) ühe rahvasaadiku sõõnadega Milles seisõb see kolmas revolutsioon? Varsõke sotsiaalkõõnõõnõõ minister Punsepp seletab: Uus seadus annab pensionõõlõõnõõ 60-aastasõõ 20-a. õõõõ

EPL 20. jaanuaril

Miinihäda Kremlis

Ameerika aatommiinide paladuse paljastamine läänesaksa ühe sensatsioonihimulise ajalehe poolt on näitavasti Vallandanud omajagu pemarõmist Kremlis. See ijmneb nõukogude sõjateoretiku marssal Rotmistrovi sõnavõtudest, mis oma pikkusest hoolimata pole kaugeltki tähelähed, kuna ala asemel võineleb autor rohkem alatagusest.

Punaarmee häälekandjas Krasnaja Zvezda avaldatud artiklis nurib marssal Rotmistrov näiteks põhjasi, miks Saksa Liidovabariik on ilidse avaldanud soovi aatommiinide väljapanekutele piiri läänesaksa piiri lähe. Läänesaksa piirit. Ta laseb paista, nagu tahaks Bonni valitsus niisugune eltepanekuga sundida Ühendriikide väejuhatust reviderima oma kavaid nõnda, et ühe jäab vaid tiksamus Võitlusvõis. Sõda aatommõrdega. Rotmistrov ütleb ohjal poolt, et aatommiinide väljapanemine ei jätvat konflikti korral ülidse võimalust kaituda sõjapidamist ilma tuumarelvadeta, hoolimata selle kõigist tagajärgedest.

Samasugust mõtteäärt arendab marssal Rotmistrov oma sõnavõtus ajakirja Za Rubezhom veerguded. Autor arvustab seal eriti Prantsuse vägede ülemjuhataja kindral Ailleret' seisukohta, et läänerõigi peavad igale Nõukogude relvastatud kallaelatingile võrra tuumarelvade tulelõõgiga. Algupäraselt on see teatavasti Prantsuse riigipea kindral de Gaulle'i tõeksipidamine, mida marssal Rotmistrov nüüd ameerika aatommiinide taustal pühab kra kasutada lähkhelide sõvendamiseks läänelõiatse vahel. Ta pühab nimelt, et kohene tuumasõja vallandamine on "otseselt vastuolus" USA kaitseministri Mc Namara poolt arendatud strateegilise doktriiniga, mille järgi tuumrelvad võivad kasutamiselle tulla alles siis, kui konventsionaalsed sõjajõud ei peaka suutma vastase kallaelatingi taganõõlu.

Mõlemat artiklit kokku võttes on küllalt selge, kuhu Rotmistrov tegelikult tõõrib. Aatommiinide taustal pühab ta tõendada, et Saksa Liidovabariik jakab Prantsumaa sõjakohta tuumasõja hõõlmatusa. Võõlogude sõjateadlane läheb aga seejuures võkides mõõda tõsiasjast, et aatommiinid kui niisugused on mitte ofensiivsed, vaid tõõbilised kaitserelvad. Praktilisel peavad nad lääne kaitseõõsteemis asendama iht "taktikalist" aatomrelva, nüüd iganenud lühimaa robott Davy Crocket. Vahe seisab vaid selles, et viimatega võrreldes on aatommiinid kohtkindlad, mis tähendab, et nad tõõkevad alles siis, kui kallaletungija on tegelikult nende asukohtadeni välja jõõdnud. Teiste sõnadega, agressor on ise sõõdi, kui ta aatommiinid vööral maal automaatselt plahvatama panek.

Kallaletungija seisukohast, on see muidugi mõõtemapõõr asjasõla. Teatud pinevuse hetkel võisid Nõukogud seni helistada näiteks lootust kas Lääne-Berliini anastamiseks või piiratud edasitungiks mujal lääne suunas, kasutades oma tavalisi relvastatud jõõdusid. Kuna ameerika "ratsionaalne sõjat" doktriini kohaselt kallaletung konventsionaalsete sõjajõõdudega ei pidanud kõõe välja kutsuma tuumrelvade vastulöökki, viis Kreml järelikult arvestada ühe või teise kohaliku operatsiooni õõnestamiseks. Nimelt ei ole läänerõigidel kogu Kesk-Euroopat riidel ikka veel küllaldaselt tavalisi sõjajõõdusid, et kallaletungi igast suunast edukalt tõrjuda.

Aatommiinide kasutamisele võtmine läänes kaitseõõsteemis muudab põhjalikult kogu olukorda. Kuigi ametliku seletuse järgi ei ole kavatsetud neid miine juba rahajal väljale panna, peab kallaletungija omeõõ eeldama, et seda on jõõtud õõgeagselt teha. Lääne aatommiinivõõjadeni Lääne-Saksamaal väljaõõ tungides loovad aga Nõukogud just ühe niisuguse momendi, mida ka ameerika sõõjadoktriin eite näeb: nad ise tõstavad konflikti tuumasõja "astmeni" või vähemalt "tasemeni", kus tuumasõda on ülimalt tõenäolik.

Sellest Nõukogude sõjateoretõõk marssal Rotmistrov muidugi ei kõnele, sest miinihädast Kremlis ei või avaliikult rääkida. Selle asemel pühab ta aatommiine näidata vääras valguses, nagu poleks hoopiski teagasist uute relvadega, mis ähvardavad armutult paljastada Nõukogude iga uue kallaletungi läänesuunas.

A. K.

Rahuapostel J. Kivi

alg. 1. lhk.

Hiljem, kui Rahvastelüh hakkas valmistuma pettumusi ja selle funktsioneerimine ei ühtnenam nii ta oleks pidanud olema, valmistas Kivy Rahvastelühu reformi kaya, mille ta leskiitrikkida ja lajali saata maailma tähtsamatele politikuu-, kirikuje teeglastele. Mina sain ka ühe eksemplari, mida kahjuks milleqõõsel ei lugemul lõõ.

Teadaja aga, et reformi iheks punktiks oli Sekretariaadi ülesonine Saatemaale ja et Kivy poolt valmistatud Rahvastelühu ülpmister oli juure lõõtud. Kivy nõitas mõõsas Canterbury peaplikopi sekretäri kirja, milles ta Kivyt tõnas saadatud huvitava töö eest. Selles koosolekul tendsin ajatl ette kui Kivy kavatses õõnst pidada. Ta vaastas siis õõku ja ta silmad nakkasid sõtama nagu siseminnel tõõsel. Sõudes sõna, kargas ta ülles ja kõnelas inglõõkõõ, silmad lõõ suunud tõõja ruumi ülte konsoliijate peade, pakudes pilti inspireeritud inimesest.

Ta oli oma kaasl dressereerinud igasugu trikke tegema. Ta saatis Charlie Chaplinile kirja, milles ta pühõõ selgeks teha, et kasutades Kivy kaasl, võib Chaplin teha filmi, mis oleks veel paremi tema endistest filmidest. Kaasl ma teõõkõõl näha ei saanud, sellest ainult juttustati mulle. Chaplin vist ei ühnd nõi korrektne. Sõõl Canterbury peaplikopl, sest ta ei ühnd vastanud Kivy kirjale, juttustab Oskar Manters oma mõõetustes.

Kivy fantaasia ei jõõnud palju maha Jules Verne'i omast. Tõõlegi eltepaneku Rahvastelühu delegaadn Kaagasi Idast Europaase transporteerida istungile silveelevaades olse lihi maskera sõõdamiks, kest tema ettekõõtuse kohaselt oli maakera tõõdetud veega. Silveelevad oleksid suhelõõnud Valkses oskeapõõs ja õõnõõd suesil verpinaale Kaadi järves Saaremaal. Nõõ oleks nad kohale jõõnud paari päevagõõ, selle asemel et tavalisel teed mõõda purjetades kun aega teel oõõ.

Kõõgis suõremates linnades ite nõõlima oleks tõõnud avada asjavõõnõõd muusaõõmõõ, kus oleks näha olnud sõõja kõõdusesi.

Kivy ootas eõõdne Berliinis kõõo, kas ta näitas kõõda eõõmõõgiga programmi. Ta oli nõõõõ suur loomade sõõber ja ekraanile tõõõõ ainõõt nõõsõõnõõ tõõõõ, kui inimesed loomadele tõõkohut ei teinud. Eõõõõõõ kõõõõõõ